

A woman is shown from the chest up, wearing a white lace dress with long sleeves. She is holding a large, white lace fan in front of her chest with both hands. The background is a warm, orange-brown color.

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΟΙ ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 1

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η τριλογία της διασποράς (ΒΙΒΛΙΟ 1) – Οι κόρες του νερού**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Φιλομήλα Λαπατά
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Δημήτρης Λυμπερόπουλος
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Ραλλού Ρουχωτά

© Φιλομήλα Λαπατά, 2019
© Εικόνων εξωφύλλου: Jill Battaglia/Arcangel, Nella/Shutterstock
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2019

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002-2018, 40.000 αντίτυπα
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Νοέμβριος 2019, 6.000 αντίτυπα

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-3083-6
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-3084-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiu Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

ΦΙΛΟΜΗΛΑ ΛΑΠΑΤΑ

ΟΙ ΚΟΡΕΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Η ΤΡΙΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΟΡΑΣ 1

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Lacryma Christi – Το δάκρυ του Χριστού, 2004,
Εκδόσεις Καστανιώτη

Εις το όνομα της μητρός, 2005, Εκδόσεις Καστανιώτη

Επικίνδυνες λέξεις, 2007, Εκδόσεις Καστανιώτη

Η ξυπόλυτη των Αθηνών, 2010, Εκδόσεις Καστανιώτη

Η χήρα του Πειραιά, 2012, Εκδόσεις Καστανιώτη

Οι κόρες της Ελλάδας 1 – Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, 2015,
Εκδόσεις Ψυχογιός

Οι κόρες της Ελλάδας 2 – Ο ΔΙΧΑΣΜΟΣ, 2018,
Εκδόσεις Ψυχογιός

*Στον γιο μου, Θεόδωρο Κωνσταντάτο,
για να μην ξεχνάει τις ρίζες του*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Αικατερίνη Χατζηγιάννη (1791-1865) 13

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Ναταλία Πατρικίου (1826-1879) 85

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Αντωνία Μανωλάτου (1849-1929) 171

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Φιλομήλα Λαπατά (1879-1960) 251

*Στα δένδρα δεν είπαμε ποτέ
Πως οι νεκροί δεν γυρίζουν πίσω
Έτσι εξηγείται πώς βρίσκουν το κουράγιο
Κι ανθίζουν κάθε άνοιξη.*

Σ.Σ. ΧΑΡΚΙΑΝΑΚΗΣ

Βραΐλα, 1838.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Αικατερίνη Χατζηγιάννη
(1791-1865)

Aπό την πρώτη στιγμή που βεβαιώθηκε ότι ήταν έγκυος για τρίτη φορά, η αρχόντισσα Αικατερίνη Χατζηγιάννη δεν αμφέβαλε ούτε για μια στιγμή ότι το έμβρυο το οποίο μεγάλωνε στη μήτρα της ήταν άλλη μια θυγατέρα και μάλιστα φορτωμένη με σκοτεινό πεπρωμένο. Όχι μόνο γιατί ήταν καρπός ενός ανέλπιστου έρωτα –πράγμα ξεχασμένο εδώ και αρκετά χρόνια– και η αρχή μιας καινούργιας ζωής με τον άντρα της, αλλά και γιατί, την ίδια μέρα που ένωσε για πρώτη φορά την κόρη της να σαλεύει μέσα στην κοιλιά της, ένα περίεργο γεγονός ήρθε να συγκλονίσει την ήσυχη ζωή των κατοίκων της πόλης τους. Και ήταν τέτοια η αναστάτωση όλων από το συμβάν, το οποίο ουδείς κατόρθωσε να εξηγήσει, ώστε αργότερα εκείνη η χρονιά θα έμενε στην ιστορία και τη μνήμη της ελληνικής παροικίας της Βραΐλας ως η χρονιά που τα ψάρια βγήκαν στη στεριά.

Κακοκοιμήθηκε εκείνο το αυγουστιάτικο βράδυ με την πανσέληνο η Αικατερίνη. Η υποψία των τελευταίων ημερών είχε γίνει βεβαιότητα. Ήταν για τρίτη φορά έγκυος. Σ' αυτή την ηλικία των τριάντα οκτώ ετών και με δυο κόρες κοντά της παντρειάς, την Αμαλία και την Αντιγόνη, μόνο ντροπή

θα έπρεπε να αισθάνεται. Από νωρίς καληνύχτισε τις θυγατέρες της και κλείστηκε στην κάμαρά της. Άνοιξε τα παράθυρα που έβλεπαν στον κήπο, για να μπει λίγη δροσιά, όρμησαν όμως μέσα βίαια οι μυρωδιές από τ' αγιόκλημα και το νυχτολούλουδο και της έκοψαν την ανάσα. Ξάπλωσε και μ' έναν βαθύ αναστεναγμό άφησε τον εαυτό της να βουλιάξει στην πολυτέλεια των δροσερών λινών σεντονιών, πολυτέλεια την οποία οι γυναίκες της υπηρεσίας της φρόντιζαν καθημερινά. Οι σκέψεις χύμηξαν να την καταπιούν και η αγωνία για τη νέα εγκυμοσύνη τής έσφιξε τον λαιμό. Ήξερε πως ο σύζυγός της, ο Αλέξανδρος Χατζηγιάννης, έπειτα από δυο θυγατέρες και μάταιες προσπάθειες για την απόκτηση διαδόχου ικανού να συνεχίσει την οικογενειακή παράδοση των εμπόρων, οπωσδήποτε αυτή τη φορά θα περίμενε έναν γιο, προκειμένου να δικαιώσει τους κόπους μιας ολόκληρης ζωής, μα εκείνη ήταν σίγουρη ότι του ετοίμαζε άλλη μια κόρη.

«Θεέ μου», προσευχήθηκε σιγανά, «μη μ' εγκαταλείπεις! Όχι τώρα που έχουν όλα αλλάξει».

Η νύχτα έπεφτε με αναστεναγμούς πάνω από την κοιμισμένη πόλη.

Μοναχοκόρη και αρχοντογεννημένη η Αικατερίνη, το γένος Ανδριώτη, από γενιά δραστήριων Ελλήνων μεταναστών της διασποράς. Είχαν έρθει από το Αιγαίο πριν από τον 18ο αιώνα, έστησαν στα παράλια της Μαύρης Θάλασσας τα σπίτια

τους και τις δουλειές τους και ετοίμασαν αργότερα στα πλούσια σαλόνια τους τον εθνικό ξεσηκωμό και, το 1814, τη μετέπειτα ίδρυση της Φιλικής Εταιρείας. Μεγαλέμπορος ο πατέρας της, ο Αριστείδης Ανδριώτης, Κυκλαδίτης, μην αντέχοντας την οθωμανοκρατούμενη Μεσόγειο, έφυγε από την Άνδρο, παιδί ακόμα, από την αγκαλιά της μάνας του, ακολουθώντας την ανήσυχη φύση του, αλλά και το πεπρωμένο του, για να βρει την τύχη του στον Πόντο. Δεν δίστασε μπροστά σε τίποτα και σε κανέναν, και γρήγορα διέπρεψε στο εμπόριο και στις... μηχανορραφίες. Είχε τελειώσει ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος και η Ρωσία είχε κερδίσει μαζί με τα βόρεια παράλια του Εύξεινου Πόντου και την επιρροή της στις χριστιανικές ηγεμονίες της Μολδοβλαχίας. Είχε αρχίσει τότε μια καινούργια εποχή για τον παροικιακό ελληνισμό.

Ο Αριστείδης Ανδριώτης, αμέσως μόλις εγκαταστάθηκε σ' εκείνα τα μέρη, άρχισε το εμπόριο. Στην αρχή βαμβάκι, μαλλί, λινάρι και αργότερα σιτηρά. Το εμπόριο ήταν ο κόσμος του. Τετραπέρατος, φιλόδοξος και καιροσκόπος, έμαθε πολύ γρήγορα τα τερτίπια της δουλειάς κι άρχισε τα ταξίδια στην κεντρική Ευρώπη. Σύντομα πλούτισε, αργότερα έχτισε ένα τριώροφο αρχοντικό και εγκαταστάθηκε στη Βραΐλα. Ήταν μια όμορφη, πλούσια και εμπορική πόλη στο δέλτα του Δούναβη. Εκείνη την εποχή είχε αρχίσει να αναπτύσσεται ραγδαία, όταν πλοία μπήκαν στο μεγάλο ποτάμι και άρχισαν να μεταφέρουν τα σιτηρά της περιοχής. Γαμπρός πολύφερνος ο Αριστείδης Ανδριώτης, καλοζωισμένος, γλεντζές και σπάταλος *bon vivant* της εποχής του, σύχναζε στα πορνεία της περιοχής, με όλες τις κοκότες τις φερμένες από

την Οδησό, το Βουκουρέστι και τη Βιέννη, και δεν υπήρξε πουτάνα εκείνη την εποχή που να μην είχε μοιραστεί το πάθος του και να μην είχε ευεργετηθεί από τον πανούργο Έλληνα. Όσπου η έρμη η μάνα του είδε το μοναχικό τέλος της να πλησιάζει και κατάλαβε ότι δεν θα προλάβαινε να ξαναδεί τον γιο της. Τότε με συνοπτικές διαδικασίες αποφάσισε η ίδια το μέλλον του και, με το πρώτο μπρίκι που έφευγε για τον Πόντο, του έστειλε νύφη για την άμεση αποκατάστασή του μια μακρινή ξαδέρφη του, μια όμορφη μεγαλοκοπέλα από το νησί, φημισμένη για τη νοικοκυροσύνη της, προκειμένου να μπορέσει να στήσει σπίτι όπως του άξιζε του γιου της του άρχοντα, και βεβαίως, με γερά καπούλια, για να του γεννήσει αρσενικά παιδιά.

Η ξαδέρφη δεν κατάφερε ποτέ να ξεπεράσει την ταπεινή της καταγωγή. Την παντρεύτηκε ωστόσο ο Αριστείδης, αφού έτσι πρόσταξε η μάνα του, αλλά συνέχισε μέχρι τον θάνατό του, διακριτικά βέβαια –να λέγεται– την παλιά του τέχνη: τα πορνεία και τις ερωμένες. Δυστυχώς, όμως, παρά τα γερά καπούλια της, η Αντιγόνη δεν γέννησε αρσενικά παιδιά. Θεσ γιατί η μήτρα της ήταν σιτεμένη, θεσ γιατί έτσι ήταν γραμμένο, μόνο μια κόρη κατόρθωσε και έκανε το 1791, την Αικατερίνη, και κατόπιν αποσύρθηκε διακριτικά στον κόσμο της, κλείνοντας αυτιά και μάτια στα χαΐρια του Ανδριώτη. Αποδέχτηκε στωικά το πεπρωμένο της, κι ας της είχε κληρώσει άντρα μπερμπάντη, αλλά κράτησε με σιδερένια πυγμή ένα αρχοντικό νοικοκυρεμένο και πάντα ανοιχτό. Αργότερα αυτό το αρχοντικό έγινε ο κατεξοχήν χώρος ανάπτυξης του Νεοελληνικού Διαφωτισμού. Διατήρησε ανόθευτες

μέχρι τέλος τις ελληνικές ρίζες της, κρατώντας τις οικογενειακές παραδόσεις με ένα πάθος αξιοζήλευτο για τον χαρακτήρα της και αρνήθηκε, με εκνευριστική πολλές φορές επιμονή, να υιοθετήσει οτιδήποτε ξενόφερτο. Στο δικό της πάθος όφειλε η ελληνική παροικία της Βραΐλας την αναβίωση της ελληνικότητάς της, την οποία οι περισσότεροι είχαν λίγο ως πολύ ξεχασμένη, αφού γενιές και γενιές μαχητικών, ριψοκίνδυνων Ελλήνων είχαν ζήσει στα ξένα εδάφη και είχαν αναμείξει τα αίματά τους με ντόπιους έρωτες. Από τα σαλόνια της οικογένειας Ανδριώτη πέρασε κόσμος πολύς, στο τεράστιο τραπέζι της τραπεζαρίας τους έφαγε τα πεντανόστιμα φαγητά της όλη η αριστοκρατία της εποχής, όχι μόνο της πόλης τους, αλλά και των γύρω περιοχών, και όλοι είχαν έναν καλό λόγο να πουν για τη φιλοξενία της Αντιγόνης Ανδριώτη. Κοπέλες που από μικρές μεγάλωσαν στην υπηρεσία της προικίστηκαν και καλοπαντρεύτηκαν, και ήταν μεγάλη τιμή εκείνη την εποχή να έχεις εργαστεί στο αρχοντικό των Ανδριώτηδων ή να έχεις γνωστό και φίλο τον Αριστείδη.

Από εκείνη την παράταιρη ένωση γεννήθηκε η Αικατερίνη και μεγάλωσε με τη στήριξη του πατέρα της σ' ένα περιβάλλον ευρωπαϊκού πνεύματος, το οποίο την ενθάρρυνε από πολύ μικρή να έχει φιλελεύθερες ιδέες. Καθώς μεγάλωνε, ανέπτυξε μια μοναδική εσωτερικότητα. Έδειχνε εξαιρετικό ενδιαφέρον για τη ζωή και έψαχνε την ιδιαίτερη σημασία κάθε περιστατικού που συνέβαινε στην οικογένειά τους και στα σόγια τους. Αυτό ξεσήκωνε την ανησυχία της μητέρας της, η οποία ισχυριζόταν ότι «η άγνοια είναι ευτυχία» και πίστευε με έναν απόλυτο τρόπο ότι η γνώση γενικώς έκανε

κακό στην ψυχή και στο σώμα, γεγονός το οποίο καλλιέργησε πρόσφορο έδαφος για αντάρτικα πνεύματα, όπως αυτό της θυγατέρας της.

Κανείς δεν μπορούσε να τη χαρακτηρίσει ωραία την Αικατερίνη, σύμφωνα με τα κλασικά πρότυπα της εποχής, μα είχε μια γλύκα και μια εσωτερικότητα, που της χάριζαν πνευματικότητα και της έδιναν έναν αέρα αρχοντιάς και κύρους. «Η αρχόντισσα», έτσι την ήξεραν όλοι και με αυτό το όνομα την αποκαλούσαν μέχρι τον θάνατό της. Μουσική, ποίηση, ζωγραφική, ξένες γλώσσες ήταν οι σπουδές της, σ' ένα σπίτι το οποίο από πολύ νωρίς ήταν ανοιχτό σε όλο τον μορφωμένο κόσμο της πόλης και όπου οι συζητήσεις στις οποίες κυριαρχούσαν οι φιλελεύθερες γνώμες και οι ιδέες του Διαφωτισμού ήταν καθημερινό γεγονός.

Ο Ανδριώτης έφερε δασκάλους από τη Βιέννη για να μορφώσουν τη μοναχοθυγατέρα του, γιατί τίποτα δεν του φαινόταν αρκετό για την αφεντιά της. Από πολύ μικρή η Αικατερίνη μιλούσε, διάβαζε και έγραφε σε τρεις γλώσσες: ελληνικά, τη μητρική της γλώσσα, βλάχικα, τη γλώσσα του τόπου όπου ζούσε, και γαλλικά, τη γλώσσα των βιβλίων τα οποία με πάθος διάβαζε αλλά και γλώσσα των σαλονιών τους, πάντα γεμάτων διπλωμάτες όλων των εθνικοτήτων. Ήταν θαυμάστρια της Γεωργίας Σάνδη, η οποία υπήρξε η προσωποποίηση του ρομαντικού πάθους εκείνη την εποχή και αργότερα έγινε το σύμβολο της ανατρεπτικότητας και του ερωτισμού. Σ' αυτήν ήθελε να μοιάσει η Αικατερίνη.

Η θυγατέρα του ήταν η κρυφή περηφάνια του Αριστείδη Ανδριώτη, κρυφή γιατί εκείνη την εποχή οποιαδήποτε έκ-

φραση των συναισθημάτων ανήκε στις κατώτερες κοινωνικά τάξεις. Η παρουσία της μητέρας ισορροπούσε λίγο τον συναισθηματικό κόσμο της μικρής, αλλά η Αντιγόνη Ανδριώτη, μέσα στην ανασφάλειά της ότι δεν ήταν του κοινωνικού επιπέδου του συζύγου της, παρέμεινε μια φιγούρα μακρινή και τις περισσότερες φορές εκτός πραγματικότητας.

Όταν μεγάλωσε η Αικατερίνη και ωρίμασε, έγινε μια ψηλή και λυγερή κοπέλα, με πλούσια σκούρα μαλλιά και μεγάλα εκφραστικά καστανά μάτια. Την έκαιγε μια εσωτερική φλόγα και έκρυβε ένα πάθος το οποίο δεν είχε ακόμα συνειδητοποιήσει ούτε η ίδια. Κόρη της παντρειάς πια, συνάντησε σε μια βεγγέρα του σπιτιού της τον νεοφερμένο από την Οδησό μεγαλέμπορο Αλέξανδρο Χατζηγιάννη. Εκείνος την ερωτεύτηκε μόλις την είδε και ως ξύπνιος Ρωμιός, ο οποίος από το τίποτα είχε γίνει σπουδαίος και τρανός, συνδύασε το τερπνόν μετά του ωφελίμου και ζήτησε αμέσως το χέρι της από τον πατέρα της. Δεν είπε αμέσως το «ναι» η Αικατερίνη, παρότι ο υποψήφιος της άρεσε. Ήταν πολύ περήφανη, αλλά και άπειρη για να δείξει τα συναισθήματά της. Είχε μεγαλώσει αυστηρά και ψεύτικα μέσα σε κοινωνική υποκρισία, και μονάχα αργότερα θα αντιλαμβανόταν ότι αυτό της είχε στερήσει τις καλύτερες στιγμές ανθρώπινης επαφής. Παρέμεινε ψυχρή και σιωπηλή, και ζητούσε από τον πατέρα της λίγο χρόνο.

«Λίγο χρόνο, πατέρα μου, ακόμα λίγο χρόνο, για να συνηθίσω στην ιδέα ότι δεν θ' ανήκω πια σ' εσάς».

Εκείνος, βέβαια, δεν πολυκαταλάβαινε όλες αυτές τις καθυστερήσεις. Του άρεσε ο γαμπρός και στο πρόσωπό του έβλεπε τον εαυτό του όπως ήταν στα νιάτα του. Αναγνώριζε στον Χατζηγιάννη, όπως αναγνωρίζονται τα σκυλιά μεταξύ τους από τη μυρωδιά, τον μαχητή καιροσκόπο ο οποίος θα ήταν ικανός να συνεχίσει την επιχείρησή του.

Της άρεσε της Αικατερίνης ο Αλέξανδρος Χατζηγιάννης. Ήταν ωραίος άντρας, με γοητευτικούς τρόπους, είχε έναν αέρα εξουσίας, που της έφερνε ίλιγγο και της προκαλούσε μια παράξενη αίσθηση κάτω χαμηλά στο υπογάστρο, ενώ ένα χτυποκάρδι πρωτόγνωρο την έκανε να φέρνει το χέρι στο μέρος της καρδιάς της, λες και προσπαθούσε να την κρατήσει μην της φύγει. Ρόδιζαν τότε τα μάγουλά της, έπαιρναν τα μεγάλα μάτια της έκφραση παγιδευμένης γαζέλας, γεγονός το οποίο βέβαια δεν περνούσε απαρατήρητο από τον κνηγό Αλέξανδρο Χατζηγιάννη.

Είναι δικό μου το θήραμα αυτό, σκεφτόταν και με νέα ορμή την πολιορκούσε στενά μέχρι εκείνη να πει το «ναι».

«Ναι, είμαι δικιά σου, πάρε με, δεν αντέχω άλλο».

Την πήγε τότε ο Αριστείδης Ανδριώτης τη μοναχοθυγατέρα του στην αριστοκρατική Βιέννη, όπου της αγόρασε όλη την προίκα και μια γκαρνταρόμπα μοναδική με ό,τι πιο ωραίο και λουσάτο κυκλοφορούσε εκείνο τον καιρό στα μεγαλύτερα σαλόνια της πόλης. Γύρισαν οι δυο τους ύστερα από δύο μήνες, σαν ζευγάρι από τον μήνα του μέλιτος, με μπαούλα γεμάτα καπέλα, φορέματα βραδινά, πρωινά, τουαλέτες, ολομέταξα σεντόνια και λινά τραπεζομάντιλα, αρώματα κλεισμένα σε μικρά πολύτιμα μπουκαλάκια από φημι-

σμένους αρωματοποιούς της Βιέννης. Πατέρας και κόρη είχαν περάσει αξέχαστες βραδιές στην Όπερα, είχαν επισκεφτεί μουσεία και θέατρα και είχαν δειπνήσει στα καλύτερα εστιατόρια της Βιέννης. Σ' εκείνο το ταξίδι ήρθαν πολύ κοντά ο ένας στον άλλο και η Αικατερίνη γνώρισε μια άλλη όψη του πατέρα της.

Ο γάμος της άφησε εποχή και έγινε την άνοιξη του 1809 στην ελληνική εκκλησία της Βραΐλας, απ' όπου παρήλασε όλη η ελληνική παροικία με τα καλά της –κρινολίνα, καπέλα, γάντια, σετακρούδες,* παναμάδες, κάτασπρα κολάρα, γκέτες–, μια αρχοντιά μοναδική για εκείνους τους καιρούς, και όλοι οι καλεσμένοι παρευρέθηκαν κατόπιν στο γλέντι το οποίο από μέρες ετοιμάζε το υπηρετικό προσωπικό στο αρχοντικό του Ανδριώτη. Την Αικατερίνη, αγέρωχη με τα ολομέταξα καινούργια ενδύματά της, πνιγμένη στη συγκίνηση, στα μιγκέ** και τα πέπλα, την έδωσε ο πατέρας της στον Χατζηγιάννη σαν πακέτο πολύτιμο, μαζί με μια στρογγυλή προίκα: λίρες χρυσές, κτήματα στο Σουλινά, μαγαζιά στο Γαλάτσι και ένα γωνιακό τριώροφο στην Οτέλου Ρόσου, την πιο αριστοκρατική περιοχή της Βραΐλας, κοντά στις όχθες του Δούναβη. Ήταν ένα θαυμάσιο σπίτι με ψηλοτάβανα δωμάτια, τζάκια, μπουαζερί και δρύινα πατώματα. Ο Ανδριώτης φρόντισε να το ανακαινίσει εκ βάθρων και να το εξοπλίσει με ό,τι πιο μοντέρνο υπήρχε εκείνη την εποχή για να στεγάσουν την ευτυχία τους με τις ευχές του:

* Ένδυμα από ακατέργαστο μετάξι. (Σ.τ.Σ.)

** Είδος λουλουδιού. (Σ.τ.Σ.)

«Να ζήσετε ευτυχισμένοι, παιδιά μου, να προκόψετε και καλούς σερνικούς απογόνους».

Έτσι μπαρκάρισε η Αικατερίνη στη συζυγική ζωή και στο διπλό κρεβάτι του δεύτερου ορόφου του ανακαινισμένου αρχοντικού. Η μητέρα της, η αιώνια νοικοκυρά, της έδωσε προίκα την Ίρινα, τη Ρουμάνα νάνη* που την είχε μεγαλώσει από μωρό, και τρεις από τις κοπέλες τις οποίες είχε στο δικό της σπιτικό, προκειμένου να φροντίζουν να μην της λείψει τίποτα. Ως τελευταία κίνηση γενναιοδωρίας προς τη θυγατέρα της, η Αντιγόνη τής παραχώρησε και τη μαγείρισσά τους, την ντόνα Αννίκα.

Αρχόντισσα και κυρά πλέον στο σπίτι της, η Αικατερίνη Χατζηγιάννη ξεκίνησε την καινούργια ζωή της με την ανεμελιά που της εξασφάλιζε η νεοαποκτηθείσα ελευθερία της. Αλλά δεν άργησε να συνειδητοποιήσει ότι από τη στενή παρακολούθηση της μητέρας της είχε περάσει τώρα στη στενή παρακολούθηση του Αλέξανδρου.

Το καλύτερο μέρος του σπιτιού της ήταν ο κήπος στο πίσω μέρος του τριώροφου. Έβλεπε σ' έναν μικρό δρόμο, και ο ψηλός τοίχος κρατούσε την Αικατερίνη προστατευμένη από τα αδιάκριτα μάτια. Και τέτοια υπήρχαν πολλά. Μαζί με τον κηπουρό, τον Γιούρι, έναν σιωπηλό Μαγυάρο μύστη, τον οποίο η ίδια προσέλαβε από μια ανεξήγητη παρόρμηση και δίχως δεύτερη σκέψη, έφτιαξε ένα καταφύγιο για να περνάει εκεί τα πρωινά της, όταν ο καιρός το επέτρεπε, κεντώντας, γράφοντας, διαβάζοντας, ρεμβάζοντας. Ο Γιούρι ήταν ένας

* Παραμάννα. (Σ.τ.Σ.)

πνευματικός θεραπευτής, ένας σαμάνος εκείνων των περιέργων καιρών. Παρουσιάστηκε ξαφνικά μια μέρα από το πουθενά, ζητώντας από την Αικατερίνη να τον πάρει στη δούλεψή της για να φροντίζει τον κήπο και να μένει στο μικρό σπιτάκι όπου φύλαγαν τα εργαλεία. Οι πρόγονοί του ήταν νομάδες καβαλάρηδες οι οποίοι περίπου χίλια χρόνια νωρίτερα είχαν φύγει από την Ασία προκειμένου να εγκατασταθούν στην κεντρική Ευρώπη. Ονομάζονταν Μαγυάροι και, όπως οι νομάδες του Αττίλα, έτσι κι αυτοί είχαν επιζήσει ως εθνότητα. Η περιοχή όπου κατοίκησαν ονομάστηκε Ουγγαρία. Από κει έλεγαν πως είχε ξεκινήσει ο Γιούρι και κατέληξε στη Βραΐλα, μα κανείς εκείνο τον καιρό δεν γνώριζε κάτι περισσότερο γι' αυτόν και ούτε έμαθαν ποτέ.

Τα βράδια, όταν ο Αλέξανδρος δεν έλειπε σε κάποιο από τα ταξίδια του ή δεν είχαν επισκέπτες, πράγμα πολύ σπάνιο, κάθονταν οι δυο τους στην ησυχία του γραφείου του, εκείνος σκαλίζοντας τα χαρτιά του, εκείνη χαμένη στα κεντήματά της, και κάποια στιγμή άρχιζαν τις συζητήσεις για πρόσωπα και πράγματα καθημερινά ή για την πολιτική κατάσταση στην Ευρώπη. Συχνά κατέληγαν σε διαφωνίες, γιατί στην Αικατερίνη άρεσε να του εναντιώνεται και να επιδεικνύει μια ανταγωνιστικότητα αντάξια της αρχοντιάς και του ονόματός της. «Όχι, δεν σου παραδίνομαι, Αλέξανδρε», του δήλωνε με τον τρόπο της, για να καταλήξουν κατόπιν στο κρεβάτι, όπου συνέχιζαν τον πόλεμο, πολλές φορές και μέχρι αργά, μέχρι να τους βρει η αυγή κατάκοπους, εκείνη χορτασμένη από μάχη και έρωτα κι εκείνον διπλωμένο σαν έμβρυο στην αγκαλιά της, στο μόνο ασφαλές λιμάνι που του εξασφάλιζε η αγάπη της.

Έτσι, ένα από εκείνα τα βράδια έμεινε έγκυος στην πρώτη κόρη της, την Αμαλία, και δυο χρόνια αργότερα στην Αντιγόνη, ενώ κάθε φορά ο Αλέξανδρος Χατζηγιάννης περίμενε τον γιο, που όμως δεν ερχόταν. Έπειτα από κάθε γέννα τής κράταγε πόζα για μέρες, παλεύοντας με τον θυμό και την απογοήτευση για την άπιστη μήτρα της, την ανάξια, που μόνο άχρηστα θηλυκά ήξερε ν' αραδιάζει, ώσπου δεν άντεχε τη σιωπή της και την κατηγορία στα μάτια της και μετανιωμένος έπεφτε στην αγκαλιά της ζητώντας να τον συγχωρέσει. Αυτές οι σκηνές συμφιλίωσης συνοδεύονταν πάντα από κάποιο δώρο, κόσμημα συνήθως. Η Αικατερίνη απέκτησε στο τέλος μια θαυμάσια συλλογή διαμαντιών, αμέθυστων και μαργαριταριών. Τα μισούσε όμως κατά βάθος, γιατί στην ψυχή της αντιπροσώπευαν την έλλειψη κατανόησης και πραγματικής αγάπης. Για να τιμωρήσει τον Αλέξανδρο, σπάνια τα φορούσε. Μόνο ένα ζευγάρι μονόπετρα δεν αποχωριζόταν ποτέ, δυο θαυμάσια διαμάντια δεμένα σε σκουλαρίκια, δώρο του πατέρα της σ' εκείνο το δίμηνο ταξίδι τους στη Βιέννη πριν από τον γάμο της. Σπάνια τα έβγαζε από τ' αυτιά της.

Συνηθισμένος να χαρίζει ακριβά δώρα, ο Αριστείδης Ανδριώτης μπέρδεψε το περήφανο πλάσμα που ήταν κόρη του με τις ερωμένες του και την οδήγησε ένα πρωινό στον μπιζουτιέ* του, έναν Εβραίο έμπορο διαμαντιών, που διατηρούσε το καλύτερο κατάστημα στη Βιέννη. Εκείνος, γνωρίζοντας τη γενναιοδωρία του καλού πελάτη του, της παρουσίασε πάνω σε μπλε σκούρο βελούδο τα ωραιότερα διαμαντέ-

* Κοσμηματοπώλης. (Σ.τ.Σ.)

νια κοσμήματά του. Έμεινε μ' ανοιχτό το στόμα η Αικατερίνη μπροστά σ' εκείνα τ' αριστουργήματα.

«Διάλεξε ό,τι σ' αρέσει», την έσπρωξε μαλακά ο πατέρας της.

Τα μάτια της καρφώθηκαν στα δυο διαμάντια, δεμένα σε μονόπετρα σκουλαρίκια. Η μοναδική τους απλότητα επιβεβαίωνε τη μεγάλη αξία τους.

«Αυτά θέλω», είπε δειλά και κοκέτικα, απλώνοντας το χέρι της στον μικρό θησαυρό.

«Ξέρει να διαλέγει η κόρη σου, Ανδριώτη», άκουσαν καθώς έβγαιναν από το κατάστημα τα τελευταία λόγια του Εβραίου.

Η Αικατερίνη δεν έβγαλε τα μονόπετρα από τ' αυτιά της παρά μονάχα όταν γέννησε τη Ναταλία, αλλά αυτό έγινε πολύ αργότερα.

Ελληνισμός της Διασποράς, 1791-1913.

ΒΡΑΪΛΑ, BIENNH, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ, ΑΜΒΕΡΣΑ.

Με φόντο την πλούσια τοιχογραφία μιας εποχής χωρίς επιστροφή και με άξονα τις συνέπειες που επέφεραν στη φύση και τη ζωή των ανθρώπων δυο μεγάλες οικολογικές καταστροφές στον ποταμό Δούναβη, τέσσερις Ελληνίδες, τέσσερις γενιές της ίδιας φαμίλιας, τέσσερις σπουδαίες γυναίκες, μοιράζονται μέσα σε έναν ολόκληρο αιώνα το ίδιο κύτταρο και την ίδια απόγνωση, προσπαθώντας να διατηρήσουν την εθνική τους ταυτότητα και να δώσουν απαντήσεις σε όλα τα μεγάλα «γιατί» της ζωής:

Αικατερίνη Χατζηγιάννη, η αρχόντισσα.

Ναταλία Πατρικίου, η μάγισσα.

Αντωνία Μανωλάτου, η προσαρμοστική.

Φιλομήλα Λαπατά, η περήφανη.

Στην Ευρώπη των πολιτισμικών αλλαγών του 19ου αιώνα και με ένα ελληνικό κράτος στα σπάργανα, κάθε ηρωίδα ζει τη δική της ιδιαίτερη ιστορία μέσα σε περιπέτειες, πάθη, μονομαχίες, έρωτες, δράματα και επίγνωση, με κοινό παρονομαστή πάντα την αναζήτηση του νοήματος της ζωής.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psychogios.gr

ISBN: 978-618-01-3083-6

9 786180 130836

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 19599

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η